

BAROMFIAK

BAROMFITENYÉSZTÉSI SZAKLAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET BAROMFITENYÉSZTÉSI SZAKOSZTÁLYÁNAK HIVATALOS KOZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ ELSEJÉN.

Előfizetési ára: Egész évre 2 forint.

Szerkeszti: RUBINEK GYULA,

az országos magy. gazdasági egyesület ügyvezető titkára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, üllői-ut (Köztelek).

Az országos magyar gazdasági egyesület és a baromfitenyésztési szakosztály tagjai tagdíj fejében és a „Köztelek“ előfizetői ingyen kapják. A baromfitenyésztési szakosztály tagdíja egész évre 4 frt. — Az orsz. magy. gazd. egyesület tagdíja egész évre 10 frt. — A „Köztelek“ előfizetési ára egész évre 10 frt.

Mai számunk tartalma.

	Oldal
A baromfitenyésztési szakosztály ülése.	1
A vásáru-csarnok és a budapesti piacok.	1
A tojócső gyuladásáról.	2
Baromfi-öl.	3
Vegyes közlemények.	4
Egy baromfi-tenyésztő tojásjövendelme. — Baromfi-hizlalás lefőlözött edestejjével. — Néhány szó a tojáskonzerválásról. — Házi szárnyasaink származása.	4
Szerkesztői üzenetek.	4

A baromfitenyésztési szakosztály ülése.

(1894. évi január hó 13-án.)

Jelen voltak: *dr. Rodiczky Jenő* elnöke alatt *Beiwinkler Vilmos* és *dr. Dirner Lajos* alelnökök, *Gaspáretz Géza*, *Kell Izsó*, *Küszler Henrik*, *Lócherer Andor*, *Máday Izidor*, *Parlagi Ferencz*, *dr. Rätz István* szakosztályi tagok; az egyesületi tisztviselőkar részéről *Forster Géza* igazgató, *Rubinek Gyula* ügyvezető titkár, előadó, *Szilassy Zoltán* szerkesztő titkár, *Paikert Alajos* titkár és *Buday Barnabás* s. titkár.

A szakosztály kibővítése.

Rubinek Gyula ügyvezető titkár, mint a szakosztály új előadója, kéri a szakosztályt, hogy ugyanannyi elnökezést és jóindulatot gyakoroljon működésével szemben, mint a mely bizalommal viseltetett elődje iránt. Az ülés tárgysorozatára térve előadja, hogy a mult ülés határozata következtében a szakosztály kibővítése vétetik tervbe akként, hogy az baromfi-, méh- és selyemtenyésztési szakosztályvá alakíttatnék át, miután e két utóbbi mezőgazdasági ág szakosztály által még nincs képviselve az *O. M. G. E.* kebelében.

A szakosztály elhatározza, hogy működése körét ezentul nemcsak a baromfi-, de a méh- és selyemtenyésztésre is kiterjeszti. Ennek folytán hivatalos lapját „**Baromfiak**“ méh- és selyemtenyésztési címmel látja el.

Elnök és alelnökök választása.

A szakosztály egyhangulag elnökül *dr. Rodiczky Jenőt*, alelnökül *Beiwinkler Vilmost*, *dr. Dirner Lajost*, a selyemtenyésztési szakosztály elnökévé *Bezerédy Pált* választotta meg.

A baromfikiallítás és vásár rendezőbizottságába megválasztotta a szakosztály: *Beiwinkler Vilmos*, *dr. Dirner Lajos*, *Forster Kálmán*, *Gaspáretz Géza*, *Hincz Gábor*, *Kell Izsó*, *dr. Rätz István*, *dr. Rodiczky Jenő* és *Serák Károly* tagokat.

A szakosztály végül javaslatba hozza az igazgató választmánynak, hogy az „Első osztrák-magyar baromfitenyésztési egyesület“ negyedszázados működésének jubileumán átíratilag üdvözlöztessék.

Több tárgy nem lévén, elnök berekeszti az ülést.

A vásáru-csarnok és a budapesti piacok.

(Baromfi és tojás a fővárosi piacokon 1893. évben.)

A fél millió lakossal bíró székesfőváros hazánk baromfitenyésztő vidékei nagy részének valóságos emporiuma, főképen pedig a székesfővároshoz közelebb eső vidékek azok, melyek összes baromfiterményeiket Budapesten bocsátják áruba.

A budapesti vásárigazgatóság által hozzátételgesen összegyűjtött adatok alapján készített s alább közölt kimutatás a főváros négy piacára felhozott baromfi- és tojás mennyiségéről, eklatáns bizonyítéka annak, hogy a székesfőváros ugy lakosainak nagy számaránya, mint fekvése és a külfölddel való könnyű érintkezési viszonyainál fogva nemcsak hivatva van arra, de joggal vindikálhatja magának, hogy hazánk baromfiterményei értékesítésének központját képezze és kiviteli tekintetben világpiacz niveaujára emelkedjék.

A dolgok ily állásában szinte megütközéssel olvastuk, hogy a fővárosi vásárcsarnokok sorsát intéző nagybizottság azért, hogy a vásárcsarnokok felállítására kevesebbe kerüljön, a létesítendő vásáru-csarnokok létesítésénél a baromfit és hozzátartozandókat figyelmen kívül hagyni készül s a baromfitenyésztés produktumainak elhelyezéséről nem kíván gondoskodni.

A baromfitenyésztésnek a vásárcsarnoki intézménynél való kicsinylése vagy háttérbe szorítása beláthatlan káros következményekkel járna ez immár fejlődésnek indult mezőgazdasági termelési ágra, sőt, hogy tovább ne menjünk s ne is említsük a fogyasztó székesfővárosi közönség lehető tökéletes ellátásának fontos érdekét: mindenképpen felett a székesfőváros mai közegészségügyi állapota involválja, hogy a csarnoki intézményben baromfiárucsnok, tojáskereskedelmi csarnok s ezekkel némi nexusban baromfi-vágó- és tisztító-helyiségek létesíttessenek.

S az utóbb említett baromfi-vágó- és tisztító-helyiségeknek sürgőssége mellett érvel az alábbi kimutatásnak „tisztított baromfiakra“ vonatkozó számadata, mely szerint az 1893. évben alig hozatott több tisztított baromfi a piacokra százezernél.

Mi ennek az oka?

Nem egyéb, mint hogy a fővárosi közönség jó nagy része nem viseltetik bizalommal a piacokra felhozott tisztított baromfi tisztasága és jósága iránt. — Pedig a vásárcsarnoki intézményben legnagyobb jövő vár a baromfitisztító- és vágóhelyiségekre már csak a folyton fokozódó és emelkedő husarak miatt is.

A *O. M. G. E.* két évvel ezelőtt nyújtotta be memorandumát a fővárosi tanácshoz a vásárcsarnokokra vonatkozólag; e memorandumban az egyesület a baromfiira vonatkozólag is javaslatokat és részletes tervezeteket terjesztett elő, s ha mégis e ma már jelentékeny mezőgazdasági mellékág mellőztetik a csarnokok létesítésénél az intézőkörök által: ez rajtuk mulik, nem az egyesületen, melynek kérvénye hátlapjára még azt a végzést sem hozhatják, hogy: „tarde venientibus ossa“, mert hisz jó eleve, két évvel ezelőtt javasolta, kérte azt.

Pedig ha a vásárcsarnoki intézményben a baromfiinak s hozzátartozandóknak az öt megillető hely megadatik, ez által a székesfővárosnak egyik nem megveendő jövedelemforrása gyarapodik, — mert behozatal, kivitel után helypénzdíj és egyéb járulékok czimén baromfi után nem kis összeg folyik be évenként a főv. javadalmak pénztárába s csak a minimális számot véve is, évi 40 ezer forintba rug az e czimen a bevétele.

Mennyivel fokozódnék e jövedelme a székesfővárosnak akkor, ha a vásárcsarnoki intézményben baromfi- és tojáru-csarnokok létesítése esetén a fővárostól távol lakó tenyésztő is bizalommal küldhetné (és küldené is bizonyára!) terményeit értékesítés végett, azt fölösleges vitatni.

Ma, mikor még a vásárcsarnok alapkövének letételénél állunk, s hazai baromfitenyésztésünk értékesítési központjául a budapesti piacokat kell megjelölnünk, melyek minden rendezetlen mivoltuk dacára is óriási évi forgalommal bírnak, nem lehet elzárkózunk azon nézetünk kijelentésétől, hogy a vásárcsarnok létesítése félig végzett munka lesz akkor, ha abban a baromfiterményeknek hely nem adatik.

1893. év. Hónap.	Fővámterre		Új vásártérre		Hunyadi- térre		István-térre		1893. január 1-től 1893. decz. 31-ig. Összesen		
	Élő baromfi	Tojás	Élő baromfi	Tojás	Élő baromfi	tisztít. baromfi	Élő baromfi	tisztít. baromfi	Élő baromfi	tisztít. baromfi	Tojás
január	36,500	286,300	8,700	12,500	—	—	—	—	45,200	—	298,800
február	50,300	446,000	7,400	68,000	—	—	—	1,500	57,700	1,500	514,000
márczius	53,700	1,914,000	6,700	173,700	—	—	—	—	60,400	—	2,087,000
április	47,700	1,380,000	4,900	102,000	—	—	—	1,000	52,600	1,000	1,482,000
május	85,800	1,149,000	15,100	174,800	2,400	—	—	2,000	103,300	2,000	1,323,800
június	120,100	924,000	61,500	93,300	7,500	—	—	9,500	189,100	9,500	1,017,300
július	119,300	663,000	72,100	80,300	—	—	700	14,300	192,100	14,300	743,300
augusztus	136,800	559,300	40,100	371,900	7,800	—	—	12,100	184,700	12,100	931,200
szeptember	120,700	476,200	26,200	57,400	3,900	1,800	3,000	8,500	153,800	10,300	533,600
október	161,000	719,000	37,200	208,100	3,700	—	—	11,000	201,900	11,000	927,100
november	123,900	643,000	27,800	111,700	2,300	4,300	—	24,000	154,000	26,300	754,700
december	107,700	592,000	38,000	102,200	6,100	—	—	17,000	151,800	17,000	694,200
	1,163,500	9,751,800	345,700	1,555,900	33,700	4,100	3,700	100,900	1,546,600	105,000	11,307,900

Ott vannak példa gyanánt a világ-
városok: Berlin, Páris stb. árucsarnokai,
melyekben több millióra rug a forgalom
a baromfiterményekből évenként.

Ezek előrebocsátása után nem lesz tán
érdektelen betekintést szereznünk a székes
főváros forgalmába, e termékből Budapest-
nek négy jelentősebb baromfi-piacza van,
melyek 1893. évi forgalmáról, mint fennebb
említettük, a vásárigazgatóság adatai alapján
összeállított fennebbi kimutatást adjuk

Az elmúlt évben tehát közel két millió
élő és leölt szárnyas, tyúk, csibe, kappan,
lud, gyöngytyúk és pacsentyének való ga-
lamb hozatott be a székes fővárosnak csak
e négy piaczára. Ez összeget bizvást meg-
készegethetjük, ha az összes behozatalt és
elárulást akarjuk számítani, mert a vásá-
rigazgatóság csak „ezek”-ben számít, mint a
„Hunyadi-tér” két rovata is mutatja, hogy
néhány hónapokban semmi felhozatalt nem
mutat ki, miután heti vásáronként 5–600 pár
mégis felhozatik, s ez is néhány ezerre megy
havonként.

De a többi kisebb-nagyobb piacza a
jobb- és balpartnak szintén nincsenek e ki-
mutatásba felvéve, ugyancsak nincsenek a
„házas” és detail utján eladott szárnyasok
sem, melyek bizonyára a kimutatásban fel-
vett összeg felét tennék ki.

A tojásnak „házas” utján való eladása
szintén bizonyára több millióra rug.

Legnagyobb volt az élő baromfi felho-
zatala október hónapban, mely körülmény ab-
ban leli magyarázatát, hogy baromfitartó
középünk — melynek kezében hazai ba-
romfi állományunk 85%-a van — iparkodik
szabadulni jó eleve a téli hideg időjárás be-
következése előtt szárnyasaitól s csak a mag-
nak való hagyja kitelelni.

Szembeötlő, hogy legnagyobb volt a
tisztított baromfi felhozatala november hó-
ban s ép e körülményből vonhatjuk le a
konzekvenziát, hogy miért idegenkedik a
fogyasztó közönség a tisztított baromfi véte-
létől. E hónap ugyanis az, melyben a szár-
nyasok a baromfibetegségeknek legjobban ki-
vannak téve.

Ily nagy évi forgalom mellett önként
következik, hogy a vásáruccsarnoki in-
tézmeny létesítésénél a baromfitenyésztés
mellőzhetetlen. De nem mellőzhető már
azért sem, mert e mezőgazdasági mel-
lékág minden magárahagyatottsága mel-
lett is 25 millió évi kivitelt eredményez
s sanyaru anyagi viszonyokkal küzdő kis
gazdáink helyzetének javulása várható

attól, ha a létesítendő csarnoki intéz-
ményben a baromfitenyésztésnek az öt
megillető méltó hely megadatik.

Hegedűs.

A tojósó gyuladásáról.

Petevezetékek vagy tojósónek a szár-
nyasoknak azt a bélhez hasonló szervét
nevezik, a melyen át a tojás az állatból ki-
ürül. Ezen esőnek elülső részében a pete-
fészekből kiváló tojás körül egy fehérjeréteg
képződik, melyet a tojósó fala választ ki;
a fehérjének külső rétege aztán hártvaszerű
burokká szárad be s a vezeték hátulsó ré-
szében meszes héjjal vonatik be, a mely a
tojósó nyálkahártyája által kiválasztott s
mésztejjel hasonló anyagnak berakodásából
keletkezik.

Sokszor azonban a kiürült tojás nincsen
bevonva kemény meszes héjjal, hanem csak
az említett hártvaszerű burokkal s hasonlít
a hullóknak, különösen a tekenősbékának
tojásához.

Az ilyen lágy héjú tojásokról régebben
azt hitték, hogy azok idő előtt ürültek ki a
tojósóból és azért nem képződött körülöttük
meszes héj, vagyis a fejletlen koraszülöttek-
hez hasonlítottak, a mennyiben ezek is ha-
marabb hagyják el az anyaállat testét, mint-
sem teljesen kifejlődnek. Az időelőtti le-
tojás okát pedig részint az ijedtségnek
(ragadozó állatoktól való menekülés közben,
vagy más baromfiak által üldözve), részint
pedig penészes takarmány etetésének tulaj-
donították. Az alaposabb megfigyelések és
vizsgálatok azonban kiderítették, hogy egé-
szben más körülményekben kell keresni e
jelenség okát s a meszes héjat nélküli
tojások letojása annak tulajdonítandó, hogy
az illető szárnyasok nem kapnak olyan takar-
mányt, a mely elegendő mérszót tartalmazna,
vagy pedig a tojósóban gyuladás van.

Az első eset főképpen az elzárva és
szűk helyen tartott baromfiak között for-
dul elő s könnyen gyógyítható; ha gondos-
kodunk a hiányos táplálkozás megfelelő
pótlásáról s apróra tört vakolatot, összetört
tojáshéjat, elszenesített és megőrölt osztriga-
héjat keverünk a takarmányhoz, vagyis
elegendő mérszóhoz juttatjuk, akkor a baj
mihamar megszűnik. Ellenben, ha ennek
daczára is lágy héjú tojásokat ürít ki az
állat, akkor az eset több gondozást és
figyelmet igényel, mert a tojósó, vagyis a
petevezeték gyuladásában rejlik a tojás hiá-
nyos fejlődésének az oka; ez pedig súlyos
betegség, melyben az állatok gyakran el-
pusztulnak a gondos ápolás daczára is.

A tojósó gyuladásának feltűnő jelei a
következők:

Legtöbbször az költi fel a figyelmét a
tulajdonosnak a beteg iránt, hogy az állat
néhány napon át a meszes héjat nélküli
tojást tojik s azután egyáltalán megszűnik
tojni. A mellett az állat szomorú, a takar-
mányt érintetlenül hagyja, a végtagjai hide-
gek, járása nehézkes, a hasa puffadt s tapoga-
táskor könnyen kiérezhető, hogy a petevezeték
megrekedt tojásokat tartalmaz és ez okozza
a has kitágulását. De a legszembeötlőbb
tünete a betegségnek mégis az, hogy a
szárnyas folytonosan erőlködik, mintha tojni
akarna. Az erőlködés néha olyan nagyfokú
és tartós, hogy a tojósó megreped, vérzés
keletkezik s a kloakából friss véresepek,
vagy vérolvadékok ürülnek ki és az állat
belső elvérzés folytán elhul. Elég gyakran
látható az is, hogy a tyúk a talajhoz vagy
más kemény tárgyakhoz dörzsöli a kloaka-
nyílását, vagy pedig nyugtalanul futkos s
időközönként újra erőlködni kezd. Ha ilyen-
kor megolajozott ujjal a kloakába nyulva a
tojósó nyílását megtapintják, akkor azt fog-
ják tapasztalni, hogy az duzzadt és kiemel-
kedik. Egyes esetekben kocsnyaszerű, sár-
gásfehér anyagot, azaz fehérjét, vagy pedig
nyálkába burkolt mérszövet törmelékét ürí-
tenek ki a betegnek.

A betegség rendszeren több napig, sőt
hétig is elhúzódhatik, előfordul azonban ki-
vételesen az is, hogy hirtelen elhullást okoz,
vagyis minden feltűnőbb betegségi tünet nél-
kül pusztul el az állat s csak a felbonczo-
láskor ismerhető fel a halál valódi oka. A
hasüreg megnyitása után azonnal feltűnik,
hogy a tojósó tetemesen tágult s a mikor
felvágjuk, nagymennyiségű színtelen, fehérje-
szerű folyadék ömlik ki belőle. A vezeték-
ben azonkívül gyakran található héj nélküli
tojások, vagy összetört tojások maradványai,
főképpen tojáshéjrézletek. E mellett a nyál-
kahártya, vagyis a tojósó belső felülete
egyenletlenül vörös, duzzadt, néha vérömlé-
sekkel tarkázott, sőt vérolvadékokat is tartal-
mazhat. A gyuladás gyakran a hashártyára
is áttérjed s az is vörös, fénytelen kinézésű
lesz, helyenként finom álhártyákkal fedett s
a véredényei erősen tágultak. Ha pedig a
tojósó fala megrepedt, akkor a hasür is
tartalmaz vérolvadékokat. E gyuladás több
okból eredhet. Előidézheti azt a rendszeren
nagyobb tojásnak a vezetékben való meg-
rekedése, a mi különösen akkor történik,
ha a tojás meszes héjjal ellátva nincsen; de
létrejöhét a kemény héjnak eltérése (ütés,
rugás következtében) s a szomszédos szer-
vekben fennálló gyuladásnak áttérjedése
folytán is. Ez utóbbi esetben aztán éppen a
gyuladásnak tulajdonítható, hogy a tojások
megrekednek a vezetékben, mert a tojósó
nem képes olyan erőteljes összehúzódásokat
eszközölni, hogy azokat kiürítse. Ugy
látszik azonban, hogy még ezen káros hatá-
sok nélkül is létrejöhet e betegség éppen a
legtöbbször tojó tyúkokban, a mikor első sor-
ban az állatnak teljes nyugalmáról kell gon-
doskodni, sőtét helyre külön zárni és szűk
takarmányra fogni, hogy a tojás fejlődését
lassítsuk és esökkentsük.

Különben a gyógykezelést az előidéző ok
határozza meg s éppen azért kell alaposan
megfigyelni a beteget és a kloakán át beve-
zetett ujjal lehetőleg részletesen megvizsgálni
a tojósó állapotát.

Az olyan esetekben, mikor a megrekedt
tojás okozza a gyuladást, első sorban is ennek
eltávolítására kell törekedni, a mi sokszor
már az által is elérhető, ha a beolajozott
ujjat bevezetik a kloakába, mert az ily módon
okozott izgatás összehúzódást okoz a veze-
tékben és a tojás kiürül. Ha pedig ez nem
lenne elegendő, akkor langyos olajat kell a
tojósóba fecskendezni, a mi az elpetyhűt
izomzat energiáját fokozza és az összehúzó-
dásokat elősegíti.

Sokszor azonban ez sem elegendő és a

tojás
segits
óvato
kezür
zünk
tojást
beola
szétü
sével
azonb
zetve
nem
bélbe

azta
val
a ti
nál
mely
oly
kis
kim

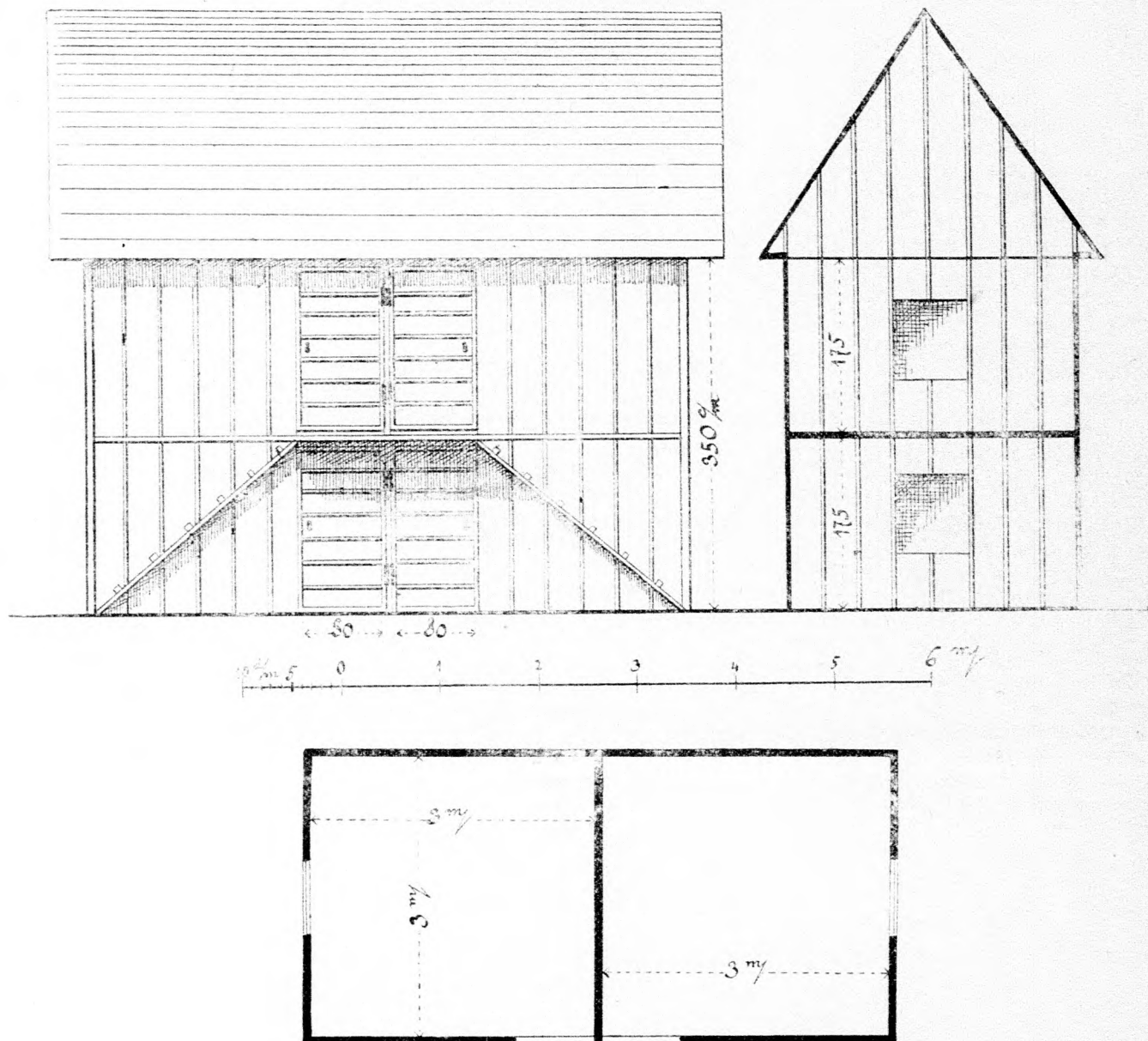
gye
az
hog
nap
hog
bél
lab
még
lett
épp
éred

óla
ten

tojás nem ürül ki; ilyenkor nem marad más segítségünk, mint a tojás összetörése, a mit óvatosan úgy eszközölhetünk, hogy a balkezünkkel az állat hasát fogjuk át s igyekezzünk rögzíteni a hasfalon át is kiérezhető tojást, a jobb kezünknek mutató ujját pedig beolajozva bevezetjük a kloakába és a tojást szétnyomva, langyos víznek befecskendezésével a vezetékét kimossuk. Vigyázni kell azonban, hogy a fecskendő jól be legyen vezetve a tojócső nyílásába, mert különben nem érünk célra, miután a folyadék a végébe fog hatolni.

lalkozom, dacára az irodalom- és gyakorlati életben számos kutatásomnak, sehol sem találtam egy oly ólak a tervét vagy kivitelét, melyről azon bírálatot lehetett volna mondani, hogy egyszerű, esinos és jó. A legtöbb eddig látott baromfi-ólnál a fősúly a külső díszítésre volt fordítva, úgy, hogy, inkább nézett ki egy szép madárkalitkának, mint a tenyésztés céljaira szolgáló ólnak. A baromfi-ólak többnyire azon hibában szenvednek, hogy szűkek, kiesinyek s e miatt kellekleg nem tisztíthatók, levegőjük állandóan romlott, nem ólak, hanem tetűfészkek. Igen

Ábránk egy — e kellekeknek megfelelő — olyan baromfi-ólat mutat be, mely mind a négy baromfi-fajta elhelyezésére szolgál: alsó részén 2 rekeszték van, egyik a ludak, másik a récék befogadására; fenn szintén két osztály van: egyik a tyukok, másik a pulykák számára. A négy osztály négy ajtója közvetlen egymás mellett és felett úgy van készítve, hogy sarcaik egymás mellett a válaszfal oszlopaiba vannak verve, miáltal úgy nyithatók ki, hogy egymás oldalait fedve a válaszfalat kifelé az ajtó szélességével meghosszabbítják s így megakadályozzák azt,

1. ábra. Baromfi-ól.

Ha a tojás eltávolítása sikerült, akkor aztán gyenge edző oldatnak az alkalmazásával kezeljük a gyuladást. Legjobb e célra a timsó, a melyből 1—2%-os oldatot használunk, vagy pedig a salicylsav-oldat, a melyet 0.5%-os oldatban szokás alkalmazni oly módon, hogy langyosra melegítve egy kis fecskendő segítségével naponta kétszer kimossuk vele a tojócsövet.

Zürn jó eredményt ért el azonkívül gyenge kátránygőzölésekkel vagy vizgőzök az alkalmazásával is; azonkívül ajánlja, hogy a betegség kezdetén adjunk az állatnak naponta kétszer 4—10 csepp opiumtinktúrát, hogy az erőlködést csökkentjük; ha pedig bélsárrekedés következnék be, akkor kalomelldacsokat. Tagadhatatlan azonban, hogy még a leggondosabb kezeles és ápolás mellett is megtörténik, hogy az állat elhul s éppen azért a csekély értékű baromfiakat alig érdemes kezelni.

Dr. R. I.

Baromfi-ól.

A baromfitenyésztés sikerének egyik — mondhatni legfontosabb — feltétele az ólak kérdésének megoldása. A mióta baromfitenyésztéssel elméletben és gyakorlatban fog-

sajátságos erre vonatkozólag az, hogy míg magasabbrendű háziállatainknál még a leg-egyszerűbb földmives is naponta bealmozza az istállót s állatait úgy a hogy megtakarítja: addig a baromfiakra éppen semmi gondot nem fordít, készít egy ólat (tyukkalitkát) legtöbb helyt a sertés-ól padlására, avagy éppen nem készít semmiféle ólat, hanem a baromfiakat éjjelre bezárja a pitvarba (előszoba) vagy valamelyik istállóba s ezzel a baromfitenyésztés összes követelményeinek eleget tett.

Az okszerű tenyésztés elveinek megfelelő baromfi-ól következő kellekekkel kell, hogy birjon:

1. Legyen erős, szilárd, a mennyre lehet betörés ellen biztos.

2. Legyen minden részében úgy építve, hogy repedés, nyílás ne forduljon elő, hol a görény, vagy róka utat nyithasson magának az ól belsejébe.

3. Legyen olyan tágas, hogy egy ember benne szabadon mozoghasson, az almozást, tisztogatást könnyen végezhesse.

4. Legyen jól zárható ajtók és ablakokkal ellátva, hogy a tetvek ellen kénezní lehessen.

nehogy egyik fajta a másik helyére tévedjen. — Az emeletre két oldalt rézsut a ketrec oldalához szegezve egy-egy lépcső-feljáró vezet, mely közvetlen a földről emelkedve fel, lehetővé teszi, hogy a legnehezebb fajta baromfi is rajta felmehessen. E feljárótól eleinte idegenkednek a baromfiak, de egy-két hét folyamán hozzá szoknak, s minden nehézség nélkül vonulnak fel rajta éjjeli szállásukra.

A szellőztetés végett minden osztálynak egy-egy ablaka van, bevonva sűrű sodronyszövettel a ragadozó emlősök és madarak távoltartása céljából. Az ablaknyílásokon nyáron éjjel és nappal ezen sodronyszövetek elég szolgálatot tesznek; télen azonban nappal is, de éjjelre okvetlen nyitható táblák vagy üvegablakokkal látandók el a meleg visszatartása végett.

A baromfi-ólnak egyik legfontosabb kellekét a kéneznítés képezi. Május elejétől kezdve egész október hó végeig milliószámra lépnek fel a baromfiak apró kinzói: a tetvek, melyek oly kis állatok, hogy szabad szemmel csak akkor vehetők észre, ha mozognak, nyugállapotban a kis pornemekttől nem különböztethető meg. Bevonják ezen kis

élősdiek magukat az állatok felbőre alá, honnan a baromfiak csak esőreik segítségével távolíthatják el. Az így eltávolított tetvek az ól deszkái és ülőrudjainak repedéseiben húzzák meg magukat s alkalomadtán visszavándorolnak a baromfiakra. Hogy ezen visszavándorlást megakadályozzuk, kell az ólat minél gyakrabban tisztogatni. Eddigi tapasztalataim arról győztek meg, hogy az ólak a kénezzéssel tisztíthatók legsikeresebben. A kénezzést egészen azonos módon végezzük, mint a hordóknál; előbb jól megvizsgáljuk, hogy nincsen-e egy-egy állat az ólban, azután az esetleg található repedéseket, nyílásokat agyaggal betapasztjuk, hogy a kénfüst azokon el ne szállhasson, mely előintézkedések után minden ablakot jól becsukva, hozzáfogunk a kénrudak meggyújtásához. Mindenik osztályba teszünk egy vagy két rudat s hogy a tökéletes elégését biztosítsuk, elhasznált pléhtálcza vagy vasfazéka helyezett sodronyszövetekre fektetjük s ezután az ajtókat is becsukjuk. 3—4 óráig a kénfüst hatásának téve ki az ólat, abban mindenféle élőlényt megsemmisítünk. A kénezzés befejezése után az ajtók és ablakokat megnyitjuk s egy-két óra hosszáig az ólat szellőztetjük, mely után minden veszély nélkül engedhetjük, hogy a baromfiak behuzódjanak.

A kénezzést szükség szerint eszközölhetjük minden hónapban, vagy minden héten, vigyázattal azonban arra, hogy az ól körül gyerekek ne játszódnak, mivel esetleg a keletkező repedéseken annyi kénfüst jöhet ki, hogy megfullasztja őket; ugyancsak távol kell tartani az óltól a kénezzés ideje alatt kutyákat, sertéseket s egyáltalán mindentféle háziállatot.

A baromfi-ólak kénezzésével azonban a tisztaság minden kellékének még nem tettünk eleget; épp úgy, mint a tehén- vagy lóistállókat, kell a baromfi-ólat rendszeresen almozni, a ganajt pedig naponként kihordani. Almozásra nyáron igen jól használható a vízi- vagy, a hol ez nincsen, a hegyi-porond, mely igen jól keveredik a trágyával s kitűnő porfürdőt szolgáltat; télen falomb, polyva vagy szeeska lesz alkalmas alom, mely a tisztántartás mellett némileg a melegítéshez is hozzájárul, különösen aludak és rézék-nél, mely állatok tudvalevőleg az almon ülve töltik az éjjelt.

Az ólanyag lehet: kő, deszka, vagy ha olcsón akarjuk előállítani: lehet vessző-fonadék, agyaggal betapasztva.

Végül még azt jegyzem meg, hogy a bemutatott ábra nem üres kombináció, hanem már két év óta igen jó eredménnyel használt saját baromfi-ólam vázlatrajza, mely 100 rézce, 50 lud, 50 pulyka és 100 tyúk elhelyezésére szolgál.

Gáspár József.

Különfélék.

Egy baromfi-tenyésztő tojásjövendelme. Egy német tenyésztő teszi közzé egy külföldi lapban, hogy mennyi volt a tojásprodukczió 1892. év novemberétől 1893. év ugyanezen időszakáig egy 12 tyúk és egy kakasból álló tenyészetnél. Az évi összeg 1740 tojás, átlagban egy tyukra esik 145 tojás. Az egyes hónapokban júniusig a tojás darabszáma majdnem állandó; erős hidegben, január 20-tól 28-ig a tyukok nem tojtak. A havi hozama következő volt: novemberben 7, decemberben 66, januárban 84, februárban 113, márciusban 204, áprilisban 212, májusban 227, júniusban 238, júliusban 209, augusztusban 188, szeptemberben 139, októberben 53.

r.

Baromfi-hizlalás lefőlözött édestejel.

Hogy az édestej nagyon alkalmas a baromfi-hizlaláshoz, az már nem új dolog és azt igen sokféleképen is használják fel; különösen mint tengeri darával vegyített pép, nagyon jó tápszer, ugyancsak árpa- vagy zabdarával felfőzve; mellékesen azonban még megkivántatik, hogy az állatok megfelelő szemes takarmányt is kapjanak, u. m. rostaalját, tengerit vagy zabot. Ezenkívül nagyon kitűnő tápszer a főzött tej mint ital, aprószemű tengeri mellé adva a jércék hizlalásához. Természetes, hogy a hizlaláshoz hizékony fajtaikat is kell használni, u. m. a Wyandotta, Plymouth-Rocks vagy Houdan fajtaikat. A nyújtott adagok mennyiségét nem lehet meghatározni és korlátozni, mert ez az állatok igényeitől és emésztési képességétől függ. Földolog az egészséges, romlatlan táplálék tiszta edényekben nyújtva.

Néhány szó a tojáskonzerválásról. Igen gyakran kerülünk különösen télen oly helyzetbe, hogy tyukjaink megfelelő mennyiségű friss tojást nem produkálnak s számítva erre a gondos baromfi-tartónak gondoskodni kell arról, hogy téli tojás szükségletét olyan időből biztosítsa, midőn fölös mennyiségű tojása van. Jelenleg számos konzerválási mód van s ezek legtöbbjével a tojást lehet úgy konzerválni, hogy az használható lesz, főképen ha friss tojásokat keresünk ki e célra, a melyek még e mellett nem éppen vékony héjuak is. Régebben a tojáskonzerválásnak a meszes vízzel való konzerválási módja volt divatos s így konzervált tojások meglehetősen is tartottak; de az ilyen tojásoknál nincs meg a kívánt hab s azonkívül kellemetlen mellékizük is van. Igen jól konzerválódik a tojás, ha azt kis szemű gabona pl. rozs közé rétegesen csomagoljuk, e célból azonban a gabonamagot előbb kemenczén meg kell szárítanunk, mert különben a gabona s vele együtt a tojás is megdohosodik. Természetesen a faládát vagy egyéb edényt, a melyben a tojást elhelyezzük, száraz szellős helyen kell tartanunk, miután így elhelyezve biztosítjuk csak annak konzerválását. Nem kevésbé jó konzerválószer a tőzeg; mert míg egyrészt a levegőt jól elzárja a tojástól, a mi pedig földolog a tojáskonzerválásnál, másrészt megöli a tojásra nézve kártékony baktériumokat. Még inkább fokozódik a tojás tartóssága ha előbb kevés ideig konyhasó oldatba mártjuk s azután megszáritva csomagoljuk tőzeg közé. Végre ha sem rozs, sem tőzeg nem áll rendelkezésünkre, ajánlatos a következő konzerválási mód 2 liter vízben feloldunk egy késhegynyi mangánsavas kálit. 2 óra hosszáig ez oldatban hagyjuk a jól megtisztított tojásokat s gondosan megszáritva egyenkint tiszta puha papírba göngyölgetjük. S ha az ilyen tojásokat kosárba vagy faládába csomagoljuk s fagytól védett száraz helyen tartjuk, úgy a tojás hónapokig eltart nemesak friss, de ízletes is marad.

Házi szárnyasaink származása. Érdekesnek tartjuk olvasóinknak az ez irányban tett tanulmányok kivonatát ismertetését bemutatni.

Igy a tyúk jelenlétének nyomait már a történelem előtti időkben megtalálhatjuk, a mint ezt a kőkorszakbeli leletek bizonyítják. Darwin nézete szerint a tyúk Krisztus előtt már 6 századdal előbb hozott Európába. A tyukok ős hazája — a mint ez az újabb kutatásokból kitűnik — Elő- és Hátsó-

India; ősenek lehet tekinteni az indiai Archipel-sziget erdeiben vadon élő bankiva-tyukot, a melylyel legközelebb rokonságban van a különböző tyukfajták közül az ugynevezett „viador-tyúk”. Afrikában a tyukok Kambises egyiptomi hódításai következtében terjedtek el; legalább erről tanuskodnak a különböző emlékfestmények, melyek majdnem mindegyikén feltalálhatjuk a tyukokat is. Manapság már azonban Afrika legbelsejében a legegyszerűbb négerknél is feltalálhatjuk a tyukot. Amerikában, mielőtt ezen világrészt felfedezték volna s mielőtt oda az európaiak be nem költöztek, ugylátszik a tyúk teljesen ismeretlen volt. Indiában azonban még a legelhagyottabb helyeken is, mint például a Minití-Parana melletti Corenná-ban is feltalálhatjuk a tyukot. A házi kacsa az általánosan ismert vadkacsa (Anas boschas) leszármazója, mely utóbbit szelidíteni kellett, hogy házi kacsává váljék. A vadkacsa megszelidítése Lenz szerint a legkönnyebben akként történhetik, hogy a vadkacsák tojásait szelid kacsra, vagy a mi még jobb, házi tyúk vagy nőtényipulyka által költetjük ki s a fiatal kacsák szárnyait lenyirjuk. Mindenesetre a baromfiudvart sűrű kerítéssel kell körülvennünk, mert tudvalevőleg a vadkacsák gyakran órák hosszáig is elgyalognak kotlási helyüktől, hogy tóra vagy folyóra akadjanak. Az ily kacsák később igen nehezen szoknak hozzá a baromfi-óllhoz, s igen szeretnek a szabadban tojni és költeni, mely célra jól elrejtett helyeket keresnek ki. A szelid kacsákat a vadkacsáktól el is választhatjuk, miután egymás iránt amugy sem viselkednek nagy vonzalommal. Sylt, Amrum, Borkum és északi tengeri szigeteken a tarka kacsát úgy is tenyésztik, hogy számukra külön üregeket vájnak vagy a tenyésztés céljaira a nyulházakat használják fel. Ezen kacsák Naumann szerint oly szelidek lesznek, hogy még simogatni is engedik magukat. A lud az Európában még most vadon előforduló lúdtól (Anser cinereus) származik s már régtől fogva az emberi háztartásban jelentékeny szerepet játszik. A házi galamb nem a vadgalamb leszármazója, hanem számos válfajával együtt a sziklákön élő galambtól (Columba lima) származik, s házi galambjaink nemesak szín, de egész lényükre nézve is közel állanak hozzá. E galamb-barlangokban, romok és omladékokban s sohasem fákon fészkel s nemesak Európa legészakibb, de a földközi tenger partjain, nemkülömben Kelet-Indiában is otthonos. Táplálékát legszívesebben a mezőkön keresi s ép ez által szelidíthető meg legkönnyebben, mert egy és ugyanazon helyre szállanak s könnyen megfoghatók egyes csapda segítségével Egyiptom, Nubia, Algir, Kis-Ázsia, Istria és Dalmáciában nagy mérvben találhatók az e fajta szelidített galambok.

Szerkesztői üzenetek.

G. J. Algyógy. Kitűnő dolog. Nagyon beval, csak kérjük minél többet a gyakorlatból.

N. N. Pusztaszer. Helyszüke miatt jövő alkalomra maradt.

Az orsz. magyar gazd. egyesület tulajdona.